

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 19/2004 rd

**Regeringens proposition med förslag till lag om
Finlands ekonomiska zon samt vissa lagar som
har samband med den**

Till utrikesuskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 27 april 2004 en proposition med förslag till lag om Finlands ekonomiska zon samt vissa lagar som har samband med den (RP 53/2004 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att miljöutskottet ska lämna utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Sari Mäkelä, utrikesministeriet
- lagstiftningsdirektör Jan Törnqvist, justitieministeriet
- äldre regeringssekreterare Ritva Torvinen, jord- och skogsbruksministeriet
- regeringsråd Minna Kivimäki, kommunikationsministeriet
- konsultativ tjänsteman Tuomas Kuokkanen, miljöministeriet
- generalsekreterare Timo Tanninen, WWF Finland.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås en lag om Finlands ekonomiska zon. Den ekonomiska zonen ska bestå av ett havsområde som gränsar direkt till det finska territorialvattnet och om vars yttre gräns överenskommelse har träffats med de berörda staterna. Den ersätter den nuvarande fiskezonen och kontinentalsockeln. I den ekonomiska zonen kommer Finland att i huvudsak utöva samma rättigheter som i den nuvarande fiskezonen och kontinentalsockeln. Vid sidan om dessa rättigheter är det meningen att Finland även skall ha rätt till annat ekonomiskt utnyttjande av och annan utforskning i den ekonomiska zonen.

Finland ska dessutom i enlighet med folkrätten ha jurisdiktion i fråga om skyddet av den ma-

rina miljön och den marinvetenskapliga forskning som bedrivs i den ekonomiska zonen. I den ekonomiska zonen skall Finland också ha exklusiv rätt att uppföra och använda samt lämna samtycke till att uppföra och använda konstgjorda öar och vissa andra anläggningar och konstruktioner samt att reglera uppförandet och användningen av dessa.

I propositionen ingår dessutom förslag till lagar om ändring av 14 lagar som har samband med lagen om Finlands ekonomiska zon. Lagen om Finlands fiskezon och lagen om kontinentalsockeln föreslås bli upphävda. De föreslagna lagarna avses träda i kraft två månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Den ekonomiska zonen i miljöskyddsperspektiv

Av de orsaker som nämns i propositionen och med hänvisning till övrig utredning finner utskottet lagförslaget behövligt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen.

Miljöutskottet har granskat propositionen med avseende på sitt ansvarsområde och anser att en ekonomisk zon är en av de viktigaste lagstiftningsåtgärderna för att förbättra skyddet av Östersjön och säkerheten i sjöfarten. Genom att inrätta en ekonomisk zon kan Finland utsträcka sin jurisdiktion i skyddet av den marina miljön utanför sina territorialvatten inom ramen för FN:s havsrättskonvention. En ekonomisk zon förbättrar således Finlands möjligheter att vara aktiv i skyddet av den marina miljön. Möjligheten att effektivare övervaka fartygstrafiken minskar de avsiktliga utsläppen av slagvatten i havet när finländska myndigheter har bemyndigande att vidta åtgärder också inom den ekonomiska zonen.

Enligt den föreslagna lagen ska de viktigaste miljölagarna gälla i den ekonomiska zonen. Miljökonsekvenserna av projekt i den ekonomiska zonen ska utredas enligt lagen om förfarande vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) och projekten måste ha tillstånd enligt miljöskyddslagen (86/2000) eller vattenlagen (264/1961). Den verksamhet som bedrivs i den ekonomiska zonen omfattas av utsläppsförbuden och utsläppsbegränsningarna enligt miljöskyddslagen. Dessutom ska förbud mot avfallsförbränning enligt avfallslagen (1072/1993) gälla i zonen.

Också naturskyddsbestämmelserna ska delvis kunna tillämpas i den ekonomiska zonen. Enligt information till utskottet är det av praktisk betydelse bland annat för skyddet av sjöfågel att lagförslaget utsträcker bestämmelserna om artskydd i naturvårdslagen (1096/1996) till den

ekonomiska zonen. Det ska också gå att inrätta andra naturskyddsområden enligt naturvårdslagen, till exempel nationalparker eller naturreservat, i den ekonomiska zonen.

Förutom naturvårdslagen ska också en ändring av 3 § 1 mom. som gäller fridlysningar av valar i lagen om skydd av valar och arktiska sälar tillämpas på den ekonomiska zonen. Det kan vara befogat att utsträcka fridlysningen till den ekonomiska zonen framför allt för att skydda tumlare.

Lagen om kontinentalsockeln (149/1965) och lagen om Finlands fiskezon (839/1974) föreslås bli upphävida. Motsvarande rätt att utforska, utnyttja, bevara och vårda vattenområden samt havsbotten och organiska och oorganiska naturresurser i det inre av den kvarstår. Vid sidan av rätten att nyttiggöra naturtillgångarna har Finland enligt förslaget ensamrätt till annat ekonomiskt utnyttjande av den ekonomiska zonen, till exempel att alstra energi med hjälp av vågor, havsströmmar och vindar. Dessutom förbehåller sig Finland rätten att anlägga och använda konstgjorda öar och en del andra konstruktioner och anläggningar i zonen. Det är statsrådet som ska ge sitt samtycke till utnyttjande av området eller oorganiska naturtillgångar där och till anknytande forskning eller byggnation. Rätten att nyttiggöra naturtillgångarna bör utnyttjas sparsamt, anser miljöutskottet.

Det har påpekats för utskottet att jaktlagen i propositionen inte innehåller någon liknande bestämmelse om framför allt tullmyndigheternas rätt att bedriva övervakning inom den ekonomiska zonen som det ingår i förslaget till lag om ändring av lagen om fiske. Tullen ska ha snävare övervakningsbehörighet i jaktlagen än i lagen om fiske. I vissa situationer kan detta leda till inkonsekvenser i tullens övervakningsverksamhet, sägs det i utredning till utskottet. Miljöutskottet påpekar för utrikesutskottet att den nödvändiga ändringen kan göras genom en komplettering av 88 § 1 mom. i jaktlagen.

Effektivare insatser för att förhindra vattenförorening förorsakad av fartyg

Propositionen innehåller ett viktigt förslag till ändring av lagen om förhindrande av vattnets förorening, förorsakad av fartyg (300/1979, lagen om fartygsavfall). Utsläppsförbuden i lagen bygger på ett protokoll från 1978 till konventionen från 1973 om förhindrande av förorening från fartyg (Marpol 73/78). I propositionen föreslås att utsläppsförbuden också ska gälla den ekonomiska zonen.

Dessutom ska fartygsavfallslagen ha bestämmelser om myndigheternas verkställande makt inom den ekonomiska zonen när det gäller utländska fartyg som gjort sig skyldiga till brott mot den materiella lagstiftningen om fartygsavfall. Verkställighetsbemyndigandet ska gälla utländska fartyg som seglar i Finlands territorialvatten eller ekonomiska zon och som misstänks ha gjort sig skyldiga till brott mot fartygsavfallslagstiftningen inom den ekonomiska zonen samt utländska fartyg som seglar inom den ekonomiska zonen och som misstänks ha gjort sig skyldiga till brott mot fartygsavfallslagstiftningen på territorialvattnet innan de kom in i den ekonomiska zonen.

Den föreslagna rätten för övervakningsmyndigheterna att avkräva fartygen uppgifter och rätten att inspektera ett fartyg är enligt utskottets mening nödvändiga och lämpliga för att miljöskador ska kunna förhindras.

I vissa fall ska övervakningsmyndigheterna också ha rätt att stanna ett fartyg. Propositionen innehåller ett förslag till utsträckande av den finländska straffrätten till vissa gärningar som utförs inom den ekonomiska zonen. Därmed har Finland rätt att ingripa vid oljeutsläpp från utländska fartyg också med straffrättsliga medel inom ramen för havsrättskonventionen.

Havsrättskonventionen innehåller dock vissa begränsningar när det gäller rättsliga handlingar mot utländska fartyg. På grund av begränsningarna och det ineffektiva systemet kan det hända att rättigheterna inte kan tillämpas i särskilt stor omfattning. Också det nuvarande straffrättsliga påföljdssystem som tillämpas på olagliga oljeut-

släpp har ansetts ineffektivt eftersom åtal väcks ganska sällan och de utdömda böterna inte har varit särskilt stora. Det grundläggande problemet försvinner inte i och med att befogenheterna utsträcks till den ekonomiska zonen.

En arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriet (betänkande från arbetsgruppen för oljeutsläppsavgifter 28.5.2004) har förberett ett förslag till lag om oljeutsläppsavgift. Avgiften ska gälla Finlands vattenområden och den ekonomiska zonen. Förfarandet är både enkelt och snabbt, och avgiften påförs av gränsbevakningsväsendet. Avgiften kan påföras utan att det utreds vem på fartyget som förorsakade utsläppet och om denne handlade uppsåtligt eller av vårdslöshet. Där emot krävs det säkra bevis på att utsläppet härstammar från ett visst fartyg. Oljeutsläppsavgiften är tänkt att komplettera de straffrättsliga mekanismerna.

Olje- och kemikalietransporterna på Finska viken fördubblades 1995—2000, påpekar utskottet. År 2003 var transporterna redan drygt tre gånger så många som 1995. Ungefär 78 miljoner ton olja och kemikalier transporteras nu årligen på Finska viken. År 2005 förväntas transporterna passera 100-miljonertonsstreck. Det är inte bara oljetransporterna som ökat utan sjötrafiken över lag är mycket livligare än tidigare. Trots åtgärder har de uppsåtliga oljeutsläppen inte minskat utan det förekommer enligt vissa beräkningar tusentals oljeutsläpp årligen på Östersjön. Därför är det enligt utskottet mycket viktigt att förslaget till lag om en administrativ oljeutsläppsavgift lämnas till riksdagen så snart som möjligt.

Utlåtande

Miljöutskottet anför

att det är mycket viktigt att statsrådet fortsätter på sin aktiva linje för att främja miljöskyddet och sjösäkerheten i Finska viken och på Östersjön och

att utrikesutskottet i övrigt beaktar det som sägs i utlåtandet.

MiUU 19/2004 rd — RP 53/2004 rd

Helsingfors den 4 juni 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Satu Hassi /gröna (delvis)
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /cent
Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent
Mikaela Nylander /sv

Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vänst
Pia Viitanen /sd
ers. Mikko Kuoppa /vänst
Esa Lahtela /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.